

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****MEHMET KÜÇÜK BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2021/14225

Karar Tarihi : 1/10/2025

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM

Rıdvan GÜLEÇ

Ömer ÇINAR

Metin KIRATLI

Raportör : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Mehmet KÜÇÜK

Vekili : Av. Fidan Didem ALACA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, maliki olunan yapıya ilişkin yapı kayıt belgesinin iptali talebiyle üçüncü kişi tarafından açılan davanın lehine yapı kayıt belgesi düzenlenen kişiye ihbar edilmeyerek yargılamaya katılımının sağlanmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Muğla'nın Yatağan ilçesi, Kavak Mahallesi, Çalılış mevki, 121 ada, 2 parsel sayılı taşınmazda bulunan yapının malikidir. Başvurucu 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'na 11/5/2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun ile eklenen geçici 16. madde uyarınca 5/9/2018 tarihinde taşınmaz için yapı kayıt belgesi almıştır.

3. Yatağan Orman İşletme Müdürlüğü (İdare) başvurunun maliki olduğu yapının 24,84 m²lik kısmının, yapının bulunduğu taşınmazın ise 53,91 m²lik kısmının devlet ormanı olarak belirlenen alanda kaldığı gerekçesiyle 11/10/2019 tarihinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığından yapı kayıt belgesinin iptalini talep etmiştir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının söz konusu talebi zımnen reddi üzerine İdare tarafından yapı kayıt belgesinin iptali istemiyle dava açılmıştır.

4. Muğla 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde görülen yargılamada 27/2/2020 tarihli ara kararı ile davanın başvuruca ihbarına karar verilmiştir. Kararda uyumsuzluğun sonucunun başvurunun hukuksal menfaatini etkileyebileceği, yargılama bitinceye kadar taraflardan biri yanında davaya katılmakta serbest olmak üzere davanın başvuruca resen ihbarının icap ettiği, bu kapsamda ara kararı ile birlikte dava dilekçesinin bir örneğinin de başvuruca tebliğ edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Mahkeme, aynı tarihli kararı ile İdarenin yürütmenin durdurulması talebinin de kabulüne hükmetmiştir.

5. Ara kararı 26/3/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Tebliğ mazbatasının üzerinde "*Muğla 1. İdare Mahkemesi Dosya No: 2020/77" ve "BU ZARFTA Dava Dilekçesi, Ara Kararlar 27/2/2020 Tarihli, Diğer Kararı- 12/3/2020 VARDIR.*" ibareleri yer almaktadır.

6. Mahkeme 17/7/2020 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline hükmetmiş, gerekçeli karar davacı ve davalı taraflara tebliğ edilmiştir.

7. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince yapılan inceleme neticesinde 26/10/2020 tarihli ve kesin nitelikli karar ile istinaf talebinin reddine hükmedilmiştir.

8. Nihai karar, davanın taraflarına tebliğ edilmişse de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede kararın başvurucuya tebliğ edildiğine dair bir belgeye rastlanmamıştır.

9. Nihai kararın İdareye tebliğ edilmesi üzerine Yapı Kayıt Belgesi Değerlendirme Komisyonu tarafından 20/1/2021 tarihli karar ile başvurunun yapı kayıt belgesinin iptaline karar verilmiştir.

10. Başvurucu, yapı kayıt belgesinin iptaline dair kararı 25/2/2021 tarihinde öğrendiğini beyan etmiş; 21/3/2021 tarihinde de bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, davanın ihbarına dair tarafına yapılan tebliğ zarfında aynı Mahkemenin 2020/78 Esas sayılı dosyasında görülen yapı kayıt belgesinin iptali davasına ilişkin belgeler olduğunu, anılan belgelerin ise bahsi geçen davanın Y.Ç. ile H.Ç. ye ihbar edilmesine ilişkin ara kararı ile dava dilekçesinden ibaret olduğunu iddia etmiştir. Tebliğ edilen dava dosyası ile kendisinin bir bağlantısı olmadığını ifade eden başvuru, bu evrakın sehven gönderildiğini düşünerek herhangi bir beyanda bulunmadığını belirtmiştir. Gerekçeli karar ile istinaf kararının da kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle yargılamadan haberdar olmadığını, görevlilerin elektriği kesmek için evine gelmesi üzerine davayı öğrendiğini ifade eden başvuru, yargılamaya müdahil olmak suretiyle savunma yapmadığını, iddia ve itirazlarını ileri sürmediğini, lehe delillerini ibraz edemediğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Somut olayda bireysel başvuruya konu davanın 26/10/2020 tarihinde kesin olarak neticelendiği, başvurunun ise 25/2/2021 tarihinde yargılamadan haberdar olduğunu iddia ettiği görülmüştür. UYAP üzerinden yapılan incelemede başvurunun usulsüz yapıldığını ileri sürdüğü tebligat dışında kendisine yapılmış bir tebliğin bulunmadığı, gerekçeli karar ile istinaf kararına yönelik evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede ise 26/2/2021 tarihinde başvurunun anılan belgeleri açarak okuduğu tespit edilmiştir. UYAP kayıtlarından ayrıca başvurunun 5/3/2021 tarihli dilekçe ile Mahkemeden dava dosyasının bir örneğini talep ettiği anlaşılmıştır. Bireysel başvurunun ise 21/3/2021 tarihinde yapıldığı görülmüştür.

14. Bu noktada öncelikle başvurunun işbu bireysel başvurudaki ihlal iddialarının menfaatini etkilediğini ileri sürdüğü söz konusu davadan haberdar edilmemesi olgusuna dayandığını hatırlatmak gerekir.

15. Davanın başvurunun söz konusu yargılamadan haberdar olmasını sağlayacak nitelikteki maddi ve hukuki sonuçların bir müddet ortaya çıkmadığı görülmüştür. Buna göre dosya kapsamında maddi olayın özel şartlarında başvurunun bireysel başvuru formunda ihlali öğrendiği tarih olarak gösterdiği 25/2/2021'den önce ihlali öğrendiğinin kabul edilmesini haklı kılacak ya da bu hususta üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanaatine varılmasını gerektirecek nitelikte somut bir bulguya rastlanmamıştır.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyumsuzluğu mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyumsuzluğun etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (*Özkan Şen* [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

18. Bireylere menfaatlerini etkileyen işlemlere karşı dava açabilmelerinin yanı sıra üçüncü şahıslarca açılmış ve doğrudan taraf olmadıkları ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davada iddia ve savunmalarını dile getirebilmeleri amacıyla davaya katılma imkânının sağlanması da mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken güvencelerden biridir. Bu itibarla bir davanın sonucundan menfaati etkilenecek olan kişilerin bu yargılama hakkında bilgi sahibi olabilmelerine, uyumsuzluğun çözümü için gerekli ve sonuca etkili olduğunu düşündükleri hususlarda açıklamada bulunabilmelerine, iddialarını ispata yönelik delil sunabilmelerine imkân sağlanması gerekir. Bu husus aynı zamanda yargı mercilerinin tüm verileri dikkate alıp değerlendirme yaptıktan sonra gerekçeli karar vermesini sağlayacağından silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi ile de ilgilidir. Nitekim 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesinde, mahkemeye erişim hakkının güvenceleriyle örtüşür nitelikte bir düzenleme getirilerek davanın taraflarının yanı sıra müdahiller ve yargılamanın diğer ilgililerinin de kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenilme hakkına sahip oldukları belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkeme; davanın taraflarına, müdahillere, yargılamanın diğer ilgililerine savunma hakkını kullanma imkânı vermeden davanın esasıyla ilgili değerlendirme yapamayacaktır (*Yusuf Bilin* [1. B.], B. No: 2014/14498, 26/12/2017, § 44; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Mehmet Ali Bedir ve Tevfik Günay* [2. B.], B. No: 2013/4073, 21/1/2016, § 35).

19. Bireysel başvuruya konu olayda başvurunun maliki olduğu taşınmazla ilişkin yapı kayıt belgesinin uyumsuzluk konusu edildiği bir idari dava söz konusudur. İdare tarafından açılan bu davada başvurunun gayrimenkulüne ilişkin yapı kayıt belgesinin iptali istenmiş ve yapılan yargılama sonucunda da dava konusu yapı kayıt belgesi iptal edilmiştir. Belirtilen iptal hükmünün doğrudan başvuru üzerinde etki ve sonuçlarını gösterdiği, nitekim anılan karar uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yapı kayıt belgesinin iptal edilerek bu kapsamda gerekli işlemlerin başlatıldığı görülmüştür. Bu itibarla başvurunun sonucundan doğrudan etkilendiği bir idari davanın yargılama sürecine katılımının sağlanmaması mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale teşkil edecektir.

20. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinde davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılacağı belirtilmiştir. Anılan düzenlemenin davanın üçüncü kişiye ihbar edilip edilmemesi noktasında yargı merciine tanınan takdir yetkisini de içerdiği anlaşılmıştır. Somut olayda ise Mahkeme tarafından verilen ara kararı ile takdir yetkisinin başvuru lehine kullanıldığı ve davanın ihbarının gerektiği değerlendirilmiş, bu kapsamda tebliğe ilişkin belge de düzenlenmiştir (bkz. §§ 4, 5). Başvurucu ise kendisine tebliğ edilen belgelerin başvuruya konu yargılama ile ilgisinin olmadığını belirterek ilgili belgeleri bireysel başvuru formuna ek olarak Anayasa Mahkemesine de ibraz etmiştir. Buna göre gönderilen belgeler içinde Mahkemenin 2020/78 Esas sayılı dosyasına ilişkin 27/2/2020 tarihli ara kararı ve dava dilekçesi bulunmaktadır. Bahsi geçen davanın Y.Ç. ve H.Ç.nin maliki olduğu taşınmaza ait yapı kayıt belgelerinin iptali talebine ilişkin olduğu görülmüştür. UYAP üzerinden yapılan incelemede başvuruya konu yargılama sürecinde başvurucuya yapılmış başkaca bir tebligat da tespit edilememiştir.

21. Davanın ihbarı, bireyin tarafı olmadığı ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davadan müdahale ve diğer yollarla haklarını kullanabilmesine imkân tanımak amacıyla haberdar edilmesini temin eden bir usul hukuku müessesesidir. Bu kapsamda üçüncü şahıslarca açılan ancak sonucu itibarıyla bireylerin menfaatlerini etkileyen bir davada iddia ve savunmalarını dile getirebilmelerinin mahkemeye erişim hakkının bir gereği olduğu gözden uzak tutulmamalıdır (*Yusuf Bilin*, §§ 54, 55).

22. Söz konusu davada başvurunun davalı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile örtüşen birtakım menfaatleri olduğu açıktır. Ancak bunun yanı sıra başvurunun özellikle ihtilaf konusu taşınmazın maliki sıfatını taşıması sebebiyle dava konusu uyuşmazlığa ilişkin olarak sadece kendisinin ileri sürebileceği birtakım iddialarda bulunabileceği de öngörülebilir bir durumdur. Nitekim Mahkemece bu husus dikkate alınarak davanın başvurucuya ihbarına karar verilmiş ise de kararın usulüne uygun olarak yerine getirilmediği anlaşılmıştır. Bu kapsamda başvurunun davalı ile ilgisi olmayan belgelerin tebliğ zarfına konulduğu yönündeki iddiası karşısında Mahkemenin ara kararından beklenen sonucun hasıl olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

23. Bu itibarla eldeki olayda başvurunun davanın kendisine usulüne uygun şekilde ihbar edilmemesi nedeniyle maliki olduğu taşınmaza ilişkin yargı sürecine katılamadığı görülmüştür. Uyuşmazlıkla tamamen irtibatsız kalan başvurunun davanın esasına ilişkin ve sonuca etkili olduğunu düşündüğü hususlarda görüşlerini dile getirme ve iddialarını ispata yönelik deliller sunabilme fırsatını bulamadığı anlaşılmış; mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ihlal oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucu ayrıca ilgili taşınmazı 1994 yılında Maliye Hazinesinden ihale yolu ile satın aldığını, 1998 yılında bu alana ev ve ahır yaparak burada yaşamaya başladığını, 2009 yılında Orman Tahdit Komisyonunca taşınmazda yer alan yapıların orman sınırı içinde kaldığından bahisle 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'na muhalefet suçundan hakkında ceza yargılaması başlatılmış ise de beraatine hükmedildiğini ve bu kararın kesinleştiğini belirtmiştir. Beraat kararının üzerinden sekiz yıl geçtikten sonra da yapı kayıt belgesi aldığını ifade eden başvuru, iyi niyetle ve İdarenin yaptığı işleme güvenerek 25

yıldan fazladır kullandığı alana dair görülen yargılama neticesinde yapı kayıt belgesinin iptal edilmesinin hukuki güvenlik ilkesini ve adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun iddialarının yargılamanın esasına ilişkin olduğundan başvuru kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen iddialar yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)* [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Muğla 1. İdare Mahkemesine (E.2020/77, K.2020/858) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 1/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.